

Prof. Dr hab. Marek Zubik
Adam Oleksy
Universitatea din Varșovia

30 de ani împreună cu Tribunalul Constituțional din Polonia

Era de aur, perioadă nouă sau o schimbare reușită?

1. Anul 2016 marchează cea de-a 30-a aniversare a primei hotărâri emise de către Tribunalul Constituțional din Polonia, ce este o ocazie importantă de a sărbători, de a ne mândri de moștenirea acestuia. La urma urmei, acesta a jucat un rol proeminent în crearea bazelor statului de drept. În calitate de garant al Constituției, Tribunalul a urmărit cum Polonia s-a transformat dintr-un stat comunist într-un stat cu adevărat democratic, în sensul vest-european al cuvântului. Acesta a fost întotdeauna tratat cu cel mai mare respect, atât de autorități, cât și de cetățeni. După 30 de ani de activitate, Tribunalul Constituțional ar trebui să celebreze *era de aur*. Totuși, schimbările recente ne fac să punem la îndoială acest lucru și să suspectăm că *era de aur* a luat sfârșit cu desăvârșire.

Poate că sfârșitul *erei de aur* a Tribunalului polonez este doar parte din schimbările curente ce au loc în întreaga lume. Permiteți-mi să vă aduc aminte despre modificarea Constituției Ungariei în 2011, care a subminat autoritatea Curții Constituționale, sau exemplul fostului Președinte al Curții Supreme din Ungaria, al cărui mandat a fost încheiat cu 3,5 ani înainte de termen și care recent a câștigat procesul împotriva Ungariei la Curtea Europeană a Drepturilor Omului¹. Exemplul recent al Ucrainei cu aceeași problemă similară: după schimbările din 2014, judecătorii Curții Constituționale au fost rechemati și amenințați cu procese penale pentru hotărârile emise (7 dintre ei trec prin proceduri penale). De asemenea, Georgia se confruntă cu probleme politice în

¹ A se vedea: Hotărârea în cauza Baka v. Ungaria (Cererea Nr. 20261/12) a Marii Camere a Curții Europene a Drepturilor Omului din 23 iunie 2016.

cadru Curții Constituționale. Parlamentul a adoptat o Lege prin care a subminat autoritatea judecătorilor ale căror mandate erau pe cale să expire. Președintele Georgiei și-a utilizat dreptul de veto asupra Legii², în timp ce Comisia de la Veneția a efectuat o analiză preliminară³. Italia, de asemenea, a trecut prin criză în ceea ce privește Curtea Constituțională și numirea judecătorilor – a fost nevoie de 32 de voturi pentru a numi în cele de urmă judecătorii⁴. Un alt exemplu sunt Statele Unite și acțiunile ce au urmat după decesul Magistratului Curții Supreme Americane, A. Scalia. Conflictul politic⁵ cu privire la numirea noului judecător al Curții dintre Președintele democrat, Barack Obama și majoritatea parlamentară republicană pare să fie destul de similar celui din Polonia. Unii cred că aceasta nu este nimic altceva decât lipsa de încredere că instanțele judecătorești (și judecătorii acestora) sunt organisme independente. A sosit oare timpul pentru *o eră nouă* pentru instanțele judecătorești și pentru judecătorii din întreaga lume?

2. Cazul crizei care gravitează în jurul tribunalului polonez este destul de cunoscut opiniei publice internaționale, fie din Opinia Comisiei de la Veneția din 11 martie 2016⁶, acțiunile Comisiei Europene⁷ sau din mass media⁸. Mulți

² Președintele Margvelashvili s-a folosit de dreptul său de a pune veto pe Legea cu privire la Curtea Constituțională din Georgia [on-line] <http://agenda.ge/news/59144/eng>

³ Opinie preliminară cu privire la modificările la Legea organică cu privire la Curtea Constituțională și Legea cu privire la procedurile constituționale legale [on-line] [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-PI\(2016\)005-e](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-PI(2016)005-e)

⁴ Il Parlamento ha eletto i giudici della Corte costituzionale [on-line] <http://www.ilpost.it/2015/12/16/giudici-corte-costituzionale-consulta-eletti/>

⁵ De exemplu, Sarah Wheaton, *Biden acuză GOP de amenințarea democrației în confruntarea politică a Curții Supreme* [on-line] <http://www.politico.com/story/2016/03/biden-tries-to-clear-his-name-on-supreme-court-nominees-221182> sau: Lawrence Hurley, *candidatul Curții Supreme se „îndepărtează” odată cu apropierea alegerilor* [on-line] <http://www.reuters.com/article/us-usa-election-garland-idUSKCN0ZZ17L>

⁶ Opinia cu privire la modificările Legii din 25 iunie 2015 cu privire la Tribunalul Constituțional al Poloniei [on-line] [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2016\)001-e](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2016)001-e)

⁷ Recomandarea Comisiei din 27.7.2016 cu privire la statul de drept în Polonia [on-line] http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/files/recommendation-rule-of-law-poland-20160727_en.pdf

⁸ De exemplu, *Criza constituțională din Polonia*, „The New York Times” [on-line] <http://www.nytimes.com/2016/03/18/opinion/polands-constitutional-crisis.html>

avocați⁹ și politicieni au comentat criza¹⁰, încercând să o explice, să găsească partea vinovată sau să propună soluții. Mai mult ca atât, în 2016, Comisia Europeană a decis să examineze situația în baza Cadrului Statului de Drept ce oferă îndrumări în dialogul dintre Comisia Europeană și Statul Membru în cauză pentru a preveni escaladarea amenințărilor sistemice pentru statul de drept.

3. Dați-mi voie să vă reamintesc unele circumstanțe majore. Anul 2015 – cel mai excepțional an din istoria Tribunalului – a dus la începerea crizei. Situația curentă a fost cauzată de o multitudine de evenimente diferite.

Sejm-ul a finalizat într-un sfârșit activitatea sa de 2 ani cu privire la noua lege a Tribunalului, care a fost adoptată la 25 iunie 2015. În baza noii Legi, cel de-al 7-lea *Sejm* (mandatul căruia a expirat la 11 noiembrie 2015) a ales 5 (din 15) judecători noi, inclusiv pe cei 2 care urmau a fi aleși de *Sejm-ul de legislatura a 8-a* (mandatul căruia a început la 12 noiembrie 2015). Printre aceștia, au fost și persoane importante, ca Președintele Curții Supreme Administrative, Președintele Consiliului Național Judiciar, șeful Biroului de Cercetare și Analiză a Curții Supreme, profesori din cadrul Școlii Naționale Judiciare și Procuratura, Președintele Oficiului de Trezorerie al Avocaților sau fostul Tribunal de Stat. Toți 5 au fost profesori de drept.

În același an, mandatele Președintelui Republicii Polone, precum și a celui de-al 7-lea *Sejm* au luat sfârșit, ceea ce însemna două alegeri generale. Rezultatele alegerilor au adus schimbări semnificative pe arena politică poloneză¹¹, deoarece partidul guvernant Platforma Civică a pierdut, iar partidul

⁹ De exemplu, Ewa Łętowska, Anna Wiewiórska-Domagalska, *O schimbare „bună” în Tribunalul Constituțional Polonez*, publicația “Ostreuropa-Recht” Nr. 1/2016, p. 79-93; [on-line] <https://www.bwv-verlag.de/digibib/bwv/apply/viewpdf/opus/200638/contribution/6064/>

A se vedea de asemenea: Tomasz Koncewicz, *Rămas bun de la Tribunalul Constituțional Polonez* [on-line] <http://verfassungsblog.de/farewell-to-the-polish-constitutional-court/>

¹⁰ De exemplu, comentariile Președintelui Obama și a Președintelui Duda al Poloniei după Ședința bilaterală de la Varșovia, iulie 08, 2016 [on-line] <https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2016/07/08/remarks-president-obama-and-president-duda-poland-after-bilateral-sau-E-Trudaeu>, Departamentul de Stat al SUA, iulie 22, 2016, Briefing Zilnic al Presei [on line] <http://www.state.gov/r/pa/prs/dpb/2016/07/260394.htm#POLAND>

¹¹ Alegerile prezidențiale au fost organizate în două runde: prima rundă la 10 mai, iar a doua rundă la 24 mai 2015. Alegerile parlamentare au avut loc la 25 octombrie 2015.

de opoziție Lege și Justiție a câștigat ambele alegeri – Andrzej Duda a devenit Președinte, iar partidul Lege și Justiție a obținut majoritatea de voturi în ambele Camere ale Parlamentului și a reușit să formeze un guvern constând dintr-un singur partid.

Noul *Sejm* ales a decis că numirea celor 5 judecători ai Tribunalului de către cel de-al 7-lea *Sejm* a fost lipsită de validitate, prin urmare deputații au ales alți 5 judecători. Printre ei era un avocat și un membru al Senatului de legislatura a 8-a, alți doi foști membri ai Tribunalului de Stat, un judecător al Curții de a 2-a instanță sau un avocat al partidului câștigător Lege și Justiție și un deputat din *Sejm-ul* de legislatura a 8-A. 3 din aceștia erau profesori de drept.

4. Există o tradiție constituțională în Polonia că *Sejm-ul* de o legislatură anumită numește doar acei judecători ce urmează să substituie judecători ai căror mandate expiră pe parcursul termenului aceluia *Sejm*. În 2015, tradiția a fost încălcată. Cel de-al 7-lea *Sejm* urma să numească doar 3 judecători pentru a înlocui judecătorii ai căror mandate au expirat înainte de alegeri, lăsând alegerea celorlalți 2 judecători pe seama noului *Sejm* de legislatura a 8-a, după alegeri. În pofida acestui fapt, majoritatea a numit cinci judecători.

Declarând numirea celor 5 și nu a celor 3 judecători îndoielnică, noul Președinte al Poloniei, Andrzej Duda, a declarat că nu va accepta jurământul de la cei 5 judecători noi (acceptând jurământul celor 5 judecători aleși de al 8-lea *Sejm*). Șeful Direcției Presă al Cancelariei Președintelui a declarat efectiv că Președintele nu va accepta jurământul celor 5 judecători aleși în luna octombrie.¹²

Președintele precum și majoritatea parlamentară pretind că o astfel de persoană (înainte de acceptarea jurământului de către Președinte) este doar o „persoană desemnată”. Tribunalul a stabilit în hotărârea sa din 3 decembrie 2015

¹² Magierowski: *prezydent nie przyjmie ślubowania od sędziów TK wybranych przez poprzedni parlament* [in Polish] [on-line] <http://www.polsatnews.pl/wiadomosc/2015-12-08/magierowski-prezydent-nie-przyjmie-slubowania-od-sedziow-tk-wybranych-przez-poprzedni-parlament/>

în cauza K 34/15¹³ că deși judecătorul nu a început mandatul oficial, el este judecător și nu doar o „persoană desemnată”.¹⁴

Aceasta ne duce la următoarea problemă: putea sau nu Președintele să se abțină de la acceptarea jurământului judecătorilor noi aleși? În Hotărârea menționată nr. K 34/15, Tribunalul a definit clar obligația Președintelui de a accepta jurământul de la un judecător ales. Mai mult ca atât, acceptarea trebuie să aibă loc imediat, deoarece Tribunalul a specificat că „întârzierea (...) nu poate fi justificată doar de alegația că baza legală a alegerilor judiciare este defectă”. Dacă Președintele avea îndoieli referitor la această bază legală, el trebuia să le aducă la cunoștința Tribunalului. El a putut să facă aceasta din data de 6 august – prima zi în calitate de Președinte al Poloniei.

5. Tribunalul în hotărârea K 34/15 a declarat că prevederile ce i-au permis celui de-al 7-lea *Sejm* să aleagă suplimentar doi judecători – erau incompatibile cu Constituția, iar în ceea ce privește restul trei judecători – în conformitate cu legea supremă. Declarând că aceste norme erau – cu privire la doi judecători – incompatibile cu Constituția, pe când restul – consistente – Tribunalul, de fapt a privat numirea celor doi judecători făcută de cel de-al 7-lea *Sejm* de baza sa legală. Prin urmare, *Sejm*-ul de legislatura a 8-a urma să numească doar 2 judecători, deoarece Tribunalul a considerat de fapt că baza pentru numirea celor trei judecători de către cel de-al 7-lea *Sejm* este corectă. Acesta este motivul de ce Președintele Tribunalului a permis doar celor 2 judecători aleși de cel de-al 8-lea *Sejm* să adjucece. Aceasta se referă la cei 2 judecători mandatul cărora urma să înceapă pe 3 și 8 decembrie 2016, respectiv.

¹³ Hotărârea din 3 decembrie 2015 Nr. K 34/15 [on-line] <http://trybunal.gov.pl/en/hearings/judgments/art/8748-ustawa-o-trybunale-konstytucyjnym/>

¹⁴ A se vedea de asemenea: Marek Zubik, A.D. 2015/20166. *Anni horribili ai Tribunalului Constituțional din Polonia* – se va publica ca publicație post-conferențiară după Primul BBCJ Congres care a avut loc în Moldova în 2016. Acesta este răspunsul la textul lui Bogusław Banaszak, *Tribunalului Constituțional din Polonia: modificarea procedurii de numire a judecătorilor (analiză legală)* [on-line] <http://constcourt.md/libview.php?l=en&idc=9&id=741&t=/Media/Publications/Constitutional-Tribunal-of-Poland-changes-in-the-appointment-of-judges-legal-analysis#sthash.LnBTxJXC.dpuf>

6. Trecerea anului nu a adus nici o soluție, ci a complicat și mai mult lucrurile. Deputații majorității au prezentat proiectul de lege privind modificarea Legii din 25 iunie 2015 cu privire la Tribunal. După o săptămână de lucru în cadrul *Sejm-ului*, aceasta a fost adoptată la 22 decembrie 2015. Aceste modificări au o teză politică explicită. Printre acestea, a existat cerința ca Tribunalul, în general, să emită hotărâri în componență deplină, ceea ce însemna că din acel moment în continuare acestea urmau să fie luate cu votul a cel puțin 13 judecători – contrar numărului de 9 judecători. O componență mai puțin numeroasă se va permite doar în cazuri particulare, în cazuri excepționale. S-au făcut de asemenea modificări la majoritatea de 2/3 de voturi în hotărâri cu privire la incompatibilitatea cu Constituția și a procedurilor disciplinare împotriva judecătorilor Tribunalului – astfel, Președintele Poloniei și chiar Ministrul Justiției au fost autorizați să inițieze astfel de proceduri. Mai mult ca atât, Legea nu recunoaște nici un *vacatio legis*. Multe organisme au îndoeli cu privire la aceste modificări. Un grup de deputați din trei partide de opoziție, precum și Primul Președinte al Curții Supreme, Ombudsmanul și Consiliul Național Judiciar au contestat Legea în Tribunalul Constituțional.

Tribunalul a stabilit că cauza nr. K 47/15 se referă la o chestiune de o importanță majoră și, prin urmare, trebuie examinată în componență deplină. Totuși, acesta de asemenea a subliniat că componența deplină poate fi formată doar din acei judecători care pot să adjucece în cazul dat.

7. Hotărârea în cauza nr. K 47/15 a fost pronunțată la 9 martie 2015 și a fost o altă etapă în aprofundarea crizei.¹⁵ Tribunalul a declarat modificările din decembrie drept incompatibile cu Constituția. Faimoasa opinie a Comisiei de la Veneția de asemenea s-a concentrat pe aceste amendamente. Chiar dacă aceasta

¹⁵ Hotărârea din 9 martie 2015, cauza nr. K 47/15 [on-line]
<http://trybunal.gov.pl/en/hearings/judgments/art/8859-nowelizacja-ustawy-o-trybunale-konstytucyjnym/>

nu s-a referit la hotărârea nr. K 47/15, aceasta în mod general este de acord cu poziția Tribunalului. Ambele instituții au considerat modificările la Lege nejustificate, iraționale și care punând în pericol eficiența și funcționalitatea Tribunalului. Aceasta, în consecință, pune în pericol întreaga independență a Tribunalului.

8. Din păcate, hotărârea a devenit motivul din care Guvernul a pus în pericol independența și autoritatea Tribunalului într-o manieră absolut nouă. Guvernul a anunțat că nu va promulga hotărârea K 47/15 în Monitorul Oficial. Chiar Prim Ministrul a declarat acest lucru fiind susținută de către Ministrul Justiției, precum și de către deputații majorității. Șeful Cabinetului Prim Ministrului a declarat efectiv că aceasta nu este de fapt nici o hotărâre. În opinia sa, aceasta este „doar o declarație”. Aceasta este în contradicție cu dispozițiile Constituției pe această chestiune. În conformitate cu Articolul 190 paragraful 2, hotărârile Tribunalului trebuie să fie publicate imediat. Mai mult ca atât, Articolul 190 paragraful 1 stipulează că acestea vor fi aplicate obligatoriu și vor fi finale’. Aceasta implică obligația pentru organismul ce publică să promulge hotărârea și faptul că nimeni, nici chiar Prim Ministrul nu are competența să supravegheze validitatea hotărârilor.

Aceasta nu a fost prima dată când Prim Ministrul nu a publicat hotărârile imediat. Anterior dânsa s-a abținut de la promulgarea hotărârilor K 34/15 și K 35/15 din cauza îndoielii sale cu privire la presupusele defecte de procedură de emiteră a hotărârilor. Totuși, după două săptămâni, ea le-a promulgat. De data aceasta nu a făcut-o – cu privire la K 47/15 și alte hotărâri emise de Tribunal după 9 martie 2016. Justificarea este destul de interesantă. Purtătorul de cuvânt al Guvernului a declarat: ‘Guvernul Republicii Polonia nu poate promulga

declarația unor judecători ai Tribunalului, care nu are bază legală'.¹⁶ Guvernul a refuzat promulgarea a 23 de hotărâri ale Tribunalului.¹⁷

9. Atât Hotărârea în cauza nr. K 47/15, cât și opinia Comisiei de la Veneția confirmă acuzațiile de bază împotriva modificărilor din decembrie 2015:

- a) numărul de judecători considerat „componentă deplină”. În conformitate cu Legea din 22 decembrie, numărul este de 13 judecători;
- b) procedura de examinare a cauzelor, în conformitate cu Legea, obligă Tribunalul să le examineze în ordinea prezentării acestora;
- c) obligația de a iniția examinarea cauzelor în conformitate cu noua procedură de la bun început, inclusiv în cauzele care deja au fost examinate;

Comisia de la Veneția a adăugat în Opinia sa două recomandări pentru autoritățile polone:

- a) Președintele trebuie să accepte jurământul a 3 judecători care au fost corect numiți de către *Sejm-ul* anterior;
- b) PM trebuie să promulge hotărârile Tribunalului imediat.

Atât acuzațiile, cât și recomandările sunt importante din punct de vedere a acțiunilor ulterioare, întreprinse de către executiv și legislativ.

10. Reacția la Opinia Comisiei de la Veneția nu a fost surprinzătoare. Nu doar opoziția, dar și alte organisme poloneze, precum și politicieni străini au sperat că va fi un impuls către soluționarea problemei, deoarece Ministrul Afacerilor Externe a solicitat opinia Comisiei de la Veneția. Regretabil, după

¹⁶ *Proteste din cauza că Polonia respinge hotărârile curții supreme* [on-line] <http://www.dw.com/en/protests-as-poland-rejects-top-court-ruling/a-19113165>

¹⁷ La data de 14 august 2016. La 16 august 2016, 21 din 23 de hotărâri au fost promulgate. A se vedea lista celor rămase pe pagina web a Tribunalului Constituțional: <http://trybunal.gov.pl/wyroki-oczekujace-na-ogloszenie/>

emiterea Opiniei, Ministrul a subliniat că aceasta nu este obligatorie pentru Guvernul polonez. Unica reacție a Prim Ministrului a fost expedierea opiniei Președintelui *Sejm-ului* pentru a iniția activitatea comună de soluționare a problemei de către toate partidele politice din *Sejm*. Președintele *Sejm-ului* a creat un comitet special de experți, care a elaborat un raport drept răspuns la Opinia Comisiei de la Veneția¹⁸.

Totuși, aceasta nu a fost unica reacție la Opinie. Imediat după emiterea acesteia, Guvernul a decis să nu extindă mandatul membrilor Comisiei de la Veneția, Hanna Suchocka și Krzysztof Drzewiecki.¹⁹ Prof. Suchocka a fost Primul Vice-Președinte al Comisiei, prin urmare, s-a așteptat ca Guvernul să extindă mandatul său. În loc, Guvernul a desemnat noi reprezentanți polonezi – Prof. Bogusław Banaszak²⁰ și Prof. Mariusz Muszyński, unul din judecătorii desemnați în decembrie 2015 de către majoritatea actuală (unul din judecători numiți pentru poziția deja ocupată, după cum declară Tribunalul). Acesta a făcut comentarii proprii cu privire la Opinia Comisiei de la Veneția. El a descris-o ca „plină de greșeli scandaloase, simplificății invalide și manipulări”²¹, declarând că nu este adecvată pentru aplicare și concluzionând că demonstrează lipsa cunoștințelor despre legea poloneză.²²

¹⁸ *Raportul Zespołu Ekspertów do spraw Problematyki Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 lipca 2016 r.* [on-line] [http://www.sejm.gov.pl/media8.nsf/files/MGOK-ACFDR3/\\$File/Raport%20Zespo%C5%82u%20Ekspert%C3%B3w%20do%20spraw%20Problematyki%20Trybuna%C5%82u%20Konstytucyjnego.pdf](http://www.sejm.gov.pl/media8.nsf/files/MGOK-ACFDR3/$File/Raport%20Zespo%C5%82u%20Ekspert%C3%B3w%20do%20spraw%20Problematyki%20Trybuna%C5%82u%20Konstytucyjnego.pdf)

¹⁹ *Membrii polonezi ai Comisiei de la Veneția sunt destituiți* [on-line] <http://www.thenews.pl/1/10/Artykul/248439,Polish-members-of-Venice-Commission-to-be-replaced>

²⁰ Prof. Banaszak oferă unele opinii despre situația ce favorizează Guvernul și cel de-al 8-lea *Sejm*. La 20 aprilie 2016, Prof. Banaszak a fost de asemenea desemnat membru al Consiliului Legislativ, organ de consiliere al Prim Ministrului.

²¹ Stanisław Janecki, *Prof. Mariusz Muszyński, sędzia TK i przedstawiciel Polski w Komisji Weneckiej, miażdży jej opinię* <http://wpolityce.pl/polityka/295429-nasz-news-prof-mariusz-muszynski-sedzia-tk-i-przedstawiciel-polski-w-komisji-weneckiej-miazdzy-jej-opinie?strona=3>

²² Mariusz Muszyński, *Krótką analiza opinii Komisji Weneckiej z 11 marca 2016 r. dotyczącej Trybunału Konstytucyjnego dla pana Andrzeja Rzeplińskiego, Prezesa TK* attached to Stanisław Janecki, *Prof. Mariusz Muszyński, sędzia TK i przedstawiciel Polski w Komisji Weneckiej, miażdży jej opinię* [on-line] <http://wpolityce.pl/polityka/295429-nasz-news-prof-mariusz-muszynski-sedzia-tk-i-przedstawiciel-polski-w-komisji-weneckiej-miazdzy-jej-opinie?>

A se vedea de asemenea: Mariusz Muszyński, *Analiza opinii Komisji Weneckiej z 11 marca 2016 r.*, „Prawo i Wiąż” („Law & Social Bonds”), publicația nr. 1/2016, p. 45-61.

11. La 22 iulie 2016, Parlamentul Polonez a adoptat o lege complet nouă cu privire la Tribunalul Constituțional, ce presupune soluționarea problemei, conform Guvernului. Totuși, la prima vedere se oferă o perspectivă cu totul diferită. Așa crede și Comisia Europeană²³, care s-a implicat în procedura precedentă „statul de drept”, oferind recomandări și declarând că noua lege nu se concentrează pe soluționarea celor mai controversate probleme. Comisia Europeană a inclus câteva recomandări pentru autoritățile poloneze²⁴. Polonia are 3 luni la dispoziție pentru a le îndeplini.

Aceste recomandări includ:

- Executarea hotărârilor din 3 și 9 decembrie 2015 (în contextul corectitudinii numirii celor 3 judecători de către *Sejm-ul* de legislatura a 7-a),
- Promulgarea și implementarea hotărârilor (în special a celei din 9 martie 2016),
- Respectarea hotărârilor și a Opiniei Comisiei de la Veneția și includerea acestora în legea ulterioară cu privire la Tribunal,
- Posibilitatea revizuirii legii din 22 iulie 2016 de către Tribunal înainte de intrarea acesteia în vigoare,
- Evitarea oricăror acțiuni ce ar putea „submina legitimitatea și eficiența Tribunalului Constituțional”.

Noua Lege cu privire la Tribunalul Constituțional nu va fi o soluție pentru toate problemele. Să examinăm pe scurt unele prevederi îndoielnice:

- a) Introducerea unei instituții complet noi – posibilitatea de amânare a procedurii de un număr minoritar de 4 judecători. Ei pot să amâne procedurile de două ori – de fiecare dată pentru 3 luni, ceea ce ajunge până la jumătate de an de amânare. Aceasta poate duce la probleme de altă natură, ca de ex., obligația de a examina cauze în ordinea

²³ A se vedea: *Recomandarea Comisiei din 27.7.2016 cu privire la statul de drept în Polonia* [on-line] http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/files/recommendation-rule-of-law-poland-20160727_en.pdf

²⁴ *ibidem*, punctul 74

cronologică – introdusă în lege din nou, de data aceasta cu mici excepții pentru i.a. cauzele de natură constituțională majoră;

- b) Prevederea ce obligă promulgarea „reglementărilor Tribunalului făcute prin încălcarea Legii din 25 iunie 2015”, cu excepția „deciziilor referitoare la actele normative ce și-au pierdut puterea obligatorie”. Aceasta înseamnă că cea mai importantă hotărâre nr. K 47/15, cel mai probabil, nu va fi promulgată. Mai mult ca atât, legiuitorul nici nu le numește „hotărâri”, ci „reglementari”. De asemenea, acesta declară că au fost emise prin încălcarea Legii din 25 iunie 2015;
- c) Obligația Președintelui Tribunalului de a include cei 3 judecători numiți de către *Sejm-ul* de legislatura a 8-a în procesul de adjudecare. Totuși, Tribunal a declarat anterior că aceștia au fost selectați pentru posturile deja ocupate;
- d) Noul standard pentru Președintele Tribunalului este de a depune o moțiune în adresa Prim Ministrului ca să promulge hotărârile.

12. Aproape imediat după promulgarea acestei Legi, un grup de deputați și alte organisme au depus o plângere constituțională împotriva acesteia. Toate aceste plângeri au fost examinate de către Tribunal în sesiune închisă ca o cauză comună nr. K 39/16. Hotărârea a fost anunțată pe data de 11 august 2016²⁵. Tribunalul a stabilit că fiecare prevedere contestată este incompatibilă cu Constituția²⁶. Prin urmare, Legea trebuie să intre în vigoare, însă fără prevederile declarate de către Tribunal drept incompatibile cu Constituția. Nu există nici o îndoială: Legea din 22 iulie 2016 nu îndeplinește nici o recomandare a Comisiei Europene. Totuși, este important de menționat că la 16 august 2016 Guvernul a promulgat 21 din 23 de hotărâri în Monitorul

²⁵ Hotărârea Tribunalului Constituțional în cauza nr. K 39/16, anunțată la 11 august 2016 [on-line] <http://trybunal.gov.pl/en/hearings/judgments/art/9307-ustawa-o-trybunale-konstytucyjnym/>

²⁶ Martin M. Sobczyk, *Hotărârea extinde disputa Curții Supreme poloneze cu Guvernul* [on-line] <http://www.wsj.com/articles/polands-top-court-ruling-extends-feud-with-government-1470927490>

Oficial. Cele 2 hotărâri rămase sunt K 47/15 și K 39/16 – ce se referă la legile cu privire la Tribunalul Constituțional. Va promulga Prim Ministrul aceste hotărâri? Nu există mare speranță.

13. Această criză nu este doar de natură politică sau legală, ci este susținută de către oponenții Tribunalului prin acțiunile lor PR, ce au scopul să aducă daune Tribunalului. În primul rând, Tribunalul este numit „organ al partidului”, „parte a lanțului post-comunist”, care face declarații cu privire la lipsa pluralismului în instituție, precum și despre natura politică presupusă a judecătorilor. Suporterii Guvernului denumesc foarte des Tribunalul ‘invenția lui Jaruzelski’²⁷, având scopul să arate istoria sa presupus comunistă. S-au produs și multe atacuri personale. Ținta principală a atacatorilor este Președintele Tribunalului, care este învinuit de neidentificarea unei soluții de consens pentru criza dată și fiind prezentat drept principala problemă a crizei. Sfârșitul mandatului său este considerat drept sfârșitul posibil al crizei. Prin urmare, înainte ca aceasta să se întâmple, el este acuzat ca este politician și nu judecător²⁸ și, de colaborarea cu Platforma Civică²⁹ și guvernarea anterioară. Cel mai deranjant fapt este că printre atacatori sunt Președintele Senatului și Ministrul Justiției.

Situația devine tot mai agravantă. La 18 august 2016 procuratura a inițiat urmărirea penală a Președintelui Tribunalului pentru neglijență când a permis celor 3 judecători numiți în noiembrie 2015 de către cel de-al 8-lea *Sejm* să

²⁷ Wojciech Jaruzelski (1923-2014) – comunistul general și Primul Secretar al Partidului Comunist Polonez, care a impus legea marțială în anul 1981.

²⁸ A se vedea: Ministrul Justiției Zbigniew Ziobro intervievat pentru revista *Minęła dwudziesta* la știrile TVP Info la data de 7 august 2016 [on-line video] <http://vod.tvp.pl/26188761/07082016>

²⁹ A se vedea: Președintele Senatului Stanisław Karczewski intervievat pentru revista *Fakty po Faktach* la programul de știri TVN24 [on-line] <http://www.tvn24.pl/wiadomosci-z-kraju,3/stanislaw-karczewski-w-faktach-po-faktach-w-tvn24,665809.html>

adjucece³⁰. Ministrul Justiției se folosește de acest fapt în acțiunile sale de PR împotriva Președintelui Tribunalului și însăși a Tribunalului.

Tribunal acum este ignorat și de celelalte două puteri. Reprezentanții acestora nu se prezintă la ședințele Tribunalului, chiar dacă au obligația să o facă, iar uneori prezența lor este necesară. Moțiunile, opiniile lor și alte dosare prezentate anterior sunt acum sustrase.

Din păcate, aceasta nu este totul. Legea actuală a fost considerată de guvernarea majoritară drept o soluție temporară. Lucrările la Legea finală cu privire la Tribunalul Constituțional vor începe probabil în luna octombrie 2016. Imediat ce Tribunalul a făcut publică informația despre hotărârea nr. K 39/16, deputații din partidul Lege și Justiție au început să facă aluzii la legea viitoare. Se presupune că această lege va include câteva prevederi ce încalcă statutul legal al judecătorilor (în special prin reducerea salariilor). Este evident că nu este nici o coincidență când aceste idei au fost declarate³¹.

Toate aceste alegații și acțiuni au scopul să discrediteze Tribunalul și să justifice acțiunile Guvernului ca măsuri necesare luate pentru a „vindeca statul”.

14. În toate cazurile, cea de-a 30-a aniversare de la emiterea primei hotărâri a Tribunalului este o ocazie perfectă pentru performanță – din păcate – o reflecție tristă asupra viitoarei activități a Tribunalului, a independenței acestuia și a însăși Tribunalului. *Perioada de aur* a luat sfârșit, nu există nici o îndoială. Regimul guvernator a modificat modul în care legislativul și executivul privesc Tribunalul și rolul acestuia. Bun venit în *era nouă*. Autoritățile poloneze nu par să planifice să facă ceva ce ar oferi o rază de nădejde că funcționarea normală a Tribunalului poate fi restabilită.

³⁰ *Procurorii polonezi încep urmărirea penală a Șefului Curții Supreme* [on-line] <http://www.euractiv.com/section/justice-home-affairs/news/polish-prosecutors-open-investigation-of-head-of-top-court/>

³¹ Nu este prima dată când Guvernul face aceasta. În ianuarie 2016, bugetul Tribunalului Constituțional a fost micșorat cu 10%, acest lucru fiind acompaniat cu noutăți despre risipele bugetare ale Tribunalului și ale judecătorilor.

Credem că este esențial să reamintim că legiuitorul nu poate să facă mai mult de ce i-a fost conferit prin puterea constituentă. Majoritatea nu poate face ce dorește. Criza actuală pune în pericol Tribunalul, puterea judecătorească, mecanismele de verificare și – eventual – statul de drept. Dorim cu adevărat să oferim o concluzie diferită, să vă comunicăm că în final am soluționat această problemă, însă nu putem. Mai mult ca atât, după o perioadă excepțional de intensă și dificilă din anul 2015, nimic nu arată că anul 2016 va aduce vreo schimbare cu adevărat bună. Unica „*schimbare bună*” este că tabăra guvernatoare vorbește despre aceasta. Acest lucru trebuie citat, deoarece această schimbare nu „vindecă statul”, ci poate zdruncina bazele existente ale polonezilor. Până la urmă, fiecare *eră nouă* începe cu (mai mult sau mai puțin) o *schimbare bună*.